

Landstingsrevisionen

Landstingsstyrelsen

Granskning av styrning och dimensionering av antalet vårdplatser

Landstingets revisorer har, med hjälp av sakkunnigt biträde, granskat landstingets styrning och dimensionering av antalet vårdplatser. Den övergripande revisionsfrågan för granskningen är att bedöma om styrningen av antalet vårdplatser vid länets sjukhus är ändamålsenlig och om det finns tillräckliga underlag för dimensioneringen av antalet vårdplatser.

Granskningen är avgränsad till Jönköpings- och Höglandets sjukvårdsområden. Intervjuer har, förutom på landstings- och förvaltningsövergripande ledningsnivå, genomförts med chefer och personal vid akutsjukvården samt specialiteterna medicin, kvinnosjukvård, kirurgi och infektion.

Resultatet av granskningen framgår av bifogad granskningsrapport ”Styrning och dimensionering av antalet vårdplatser”, daterad september 2012, som härmed överlämnas.

Landstingets revisorer gör, till följd av granskningens resultat, nedanstående bedömningar och rekommendationer samt ställer nedanstående frågor till landstingsstyrelsen.

Bakgrund

Socialstyrelsen har i olika granskningar konstaterat att överbeläggningar och brist på vårdplatser är vanligt förekommande. Frågan om vårdplatser handlar om patientsäkerhet. Överbeläggningar och utlokalisering av patienter innebär patientsäkerhetsrisker. Att patienter, som bedöms ha behov av slutenvård, får tillgång till vårdplatser med erforderlig bemanning, både vad gäller dimensionering och kompetens, är en viktig förutsättning för en god och patientsäker vård.

Landstingsstyrelsen har ansvaret att säkerställa en god vård. Landstingsstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av landstingets angelägenheter och har även en ansvarsroll avseende strategiska frågor för verksamhet, ekonomi och personal.

Revisorernas bedömningar

Revisorernas övergripande bedömning är att granskningen visar att det finns en risk för att överbeläggningar och utlokaliseringar av patienter kan innebära att målen om en god och patientsäker vård inte uppnås. Revisorernas bedömning är att en tydligare styrning erfordras för att i görligaste mån eliminera dessa risker, inte minst på längre sikt. Landstingsstyrelsen bör utveckla den övergripande styrningen så att målsättningen om en patientsäker vård uppnås för samtliga patienter på respektive kliniker samt antalet överbeläggningar och utlokaliseringar av patienter så långt möjligt minimeras.

Granskningen visar att det pågår ett kontinuerligt arbete på sjukhusen för att på kort sikt lösa problemen med överbeläggningar och utlokalisering av patienter. Bedömningen är därför att den mer kortsiktiga, dagliga styrningen och dimensioneringen av vårdplatser i stort sett fungerar.

Respektive sjukhus har kartlagt antalet disponibla vårdplatser. På länssjukhuset Ryhov har en kartläggning gjorts av bemanningen och personalkategorier per vårdplats. Någon vårdplatsanalys har i övrigt inte gjorts på förvaltningsövergripande nivå. Det finns inga analyser av antalet vårdplatser i relation till befolkningsunderlaget eller antalet vårdplatser i förhållande till vårdtyngd. Enklare vårdtyngdsmätningar sker på enstaka vårdavdelningar.

Granskningen visar att det inte finns någon övergripande styrning av antalet vårdplatser, vare sig per förvaltning eller verksamhet/specialitet eller mellan de olika sjukvårdsområdena. Det görs inte heller någon övergripande analys av behovet av vårdplatser. Granskningen visar att det saknas kunskap om ifall det finns rätt antal vårdplatser i länet och om de är rätt fördelade mellan olika verksamheter/specialiteter. Revisorernas bedömning är därför att det finns en risk för suboptimering.

För närvarande saknas en landstingsgemensam definition av begreppen vårdplats, överbeläggning och utlokaliserade patienter. Det gör att det är svårt att jämföra hur situationen i dessa avseenden är på sjukhusen i länet. En landstingsgemensam definition kommer att tas fram under år 2012. Revisorerna lyfter vikten av att beskriva bemanningsbehoven för de vårdplatser som är belagda.

Beläggingsgraden på vårdplatserna skiljer sig mellan de granskade verksamheterna. Medicinklinikerna har generellt sett ett högre vårdplatsutnyttjande än kirurgklinikerna. Under årets fyra första månader hade medicinkliniken på Högländssjukhuset en konstant överbeläggning. Infektionskliniken hade under år 2011 samt under de fyra första månaderna som granskats år 2012, en beläggingsgrad mellan 91 och 102 %.

Nuvarande vårdformer och exempelvis förekomsten av vårdrelaterade infektioner ställer allt högre krav på enkelrum. Landstingets sjukhus är inte byggda för att möta de ökade kraven på enkelrum.

I granskningen framgår att både överbeläggningar och utlokalisering av patienter medför ökade risker vad gäller patientsäkerhet. Överbeläggningar innebär, enligt vad som framkommit vid genomförda intervjuer, många gånger att bemanningen inte motsvarar antalet patienter. Vid utlokalisering av patienter uppges personalen inte alltid ha rätt kompetens för att behandla patienten. Granskningen visar dock att det finns en medvetenhet om problematiken. De granskade sjukhusen har överbeläggningsplaner för att kunna samordna sjukhusens vårdplatser. Bedömningen är dock att samverkan mellan länets sjukhus kan och bör utvecklas.

Vid registrering i avvikelssystemet Synergi finns inga särskilda koder för överbeläggning eller utlokalisering, utan detta anges i löptext. Det gör att det blir svårt att sammanställa avvikelser, som har uppstått i samband med överbeläggning eller utlokalisering av patienter.

Granskningen visar att de finns etablerade samverkansformer mellan sjukhus, primärvård och kommuner i länets olika delar. Vid granskningstillfället saknades uppgifter om hur många patienter som var utskrivningsklara inom Högländets sjukvårdsområde. Antalet utskrivningsklara patienter/vårddygn uppgavs vara stort i Jönköpings sjukvårdsområde, vilket vid intervjuerna framförts som ett problem.

Revisorernas rekommendationer

Sammanfattningsvis lämnar revisorerna nedanstående förslag till förbättringsområden. Revisorerna rekommenderar:

- att den övergripande styrningen utvecklas så att målsättningen om en patientsäker vård även mer långsiktigt uppnås för samtliga patienter på respektive kliniker samt antalet överbeläggningar och utlokaliseringar av patienter så långt möjligt minimeras
- att det övergripande ansvaret för planeringen och dimensioneringen av antalet vårdplatser tydliggörs, för att så långt möjligt minska behovet av överinskrivningar och utlokaliseringar av patienter och de risker detta kan innebära ur patientsäkerhetssynpunkt
- att landstingsstyrelsen förbättrar uppföljningen av omfattningen av överbeläggningar och utlokaliseringar av patienter samt patientsäkerheten för dessa, bland annat i fråga om tillgång på personal med rätt kompetens

- att det övergripande ansvaret tydliggörs för uppföljning och kontroll av patientsäkerheten för patienter som är överinskrivna eller utlokaliserade
- att en analys görs av dimensioneringen av antalet vårdplatser mellan verksamheter/specialiteter och mellan sjukvårdsområdena i länet för att säkerställa att suboptimering undviks
- att samverkan mellan sjukhusen utvecklas för att maximera möjligheten att tillgodose behovet av vårdplatser
- att bemanningsbehovet för belagda vårdplatser beskrivs och tas till vara i planeringsprocessen
- att uppföljningen av avvikelser som skett till följd av överbeläggning och utlokalisering av patienter vidareutvecklas
- att en analys görs av konsekvenserna av beläggningsgrad, överbeläggningar och utlokalisering av patienter, särskilt inom länets medicinkliniker och infektionskliniken
- att en analys görs av orsaker till varför utskrivningsklara patienter upplevs vara ett problem samt vilka åtgärder som krävs för att komma tillrätta med detta.

Frågor till landstingsstyrelsen

1. På vilket sätt avser landstingsstyrelsen förbättra styrningen och dimensioneringen av vårdplatser så att patienter i slutenvården på samtliga kliniker i nuläget och på sikt får en vårdplats som lever upp till målsättningen om en god och patientsäker vård?
2. På vilket sätt avser landstingsstyrelsen förbättra uppföljning och analys av konsekvenser av beläggningsgrad, överbeläggning och utlokalisering av patienter, för att patienterna ska få en god och patientsäker vård?

Svar från landstingsstyrelsen

Revisorerna vill ha svar på ställda frågor senast 2013-04-26.

Doris Johansson
Ordförande

Arnold Carlzon
Vice ordförande